

מלאכות מבעיר ומכבה – ז

הטמנה בדבר המוסיף הבל

שבת מז, סע"ב

אמר ר' זירא משום חד דבי ר' ינאי, קופה שטמן בה (שנותן בה מוכין וטומן בה קדירה) אסור להניחה על גפת של זיתים (פסולת זיתים שנתעצרו בבית הבד) ... מסקא הבלא.

ר"ן שבת כב, א ד"ה ויש כאן מחלוקת

יש מי שאומר דכי אמרינן דאסור להניחה על גבי גפת של זיתים, דוקא היכא דלא מפסיק אוירא בין קדרה לגפת, שאע"פ ששולי הקופה מפסיקין אכתי הטמנה מיקריא ... הרב רבינו יונה כתב דאפילו מפסיק אוירא בין קדרה לגפת אסור, דכי שרי שיהוי על גבי כירה קטומה אף על פי שהיא מוספת הבל, דוקא כשאינה מוטמנת מלמעלה.

רמ"א סי' רנג סוף ס"א

ויש אומרים דאפילו אם הקדירה עומדת על גבי האש ממש, כל זמן שהיא מגולה למעלה לא מקרי הטמנה, ושרי, וכן המנהג.

שוע"ר סי' רנג

י ויש חולקין על זה ואומרים, שלא אסרו להטמין על גבי דבר המוסיף הבל, אלא כשמדביק דבר המיטלטל סביב הקדרה, שהקדרה כולה טמונה באותה דבר ... וכן המנהג. ואפילו אם גחלים בוערות מקיפות ודבוקות סביב דופני הקדרה, אין זה הטמנה, כיון שהוא מגולה למעלה.

שוע"ר סי' רנז

א הבא לסלק קדרה מעל גבי כירה ולהטמינה כדי שלא תצטנן, אסור לו להטמינה בדבר המוסיף הבל אפילו מבעוד יום, גזרה שמא יטמין ברמץ, דהיינו אפר שמעורב בו גחלים, ואחר כך בשבת ישכח ויחתה בגחלים ... ואינו דומה להשהייה שמותר להשהות על גבי כירה ... לפי שאין מעט חיתוי מועיל לה לשמור חומה עד למחר, כיון שהיא מגולה, אבל כשהיא טמונה מועיל לה מעט חיתוי, לכן חוששים שמא יחתה אם היא טמונה ברמץ. וגזרו על כל דבר המוסיף הבל משום רמץ.

י קופה שטמן בתוכה הקדרה במוכין, או בשאר דבר שאינו מוסיף הבל, אסור להעמידה מבעוד יום על גבי פסולת של זיתים, לפי שהם מעלים הבל למעלה בהמוכין והמוכין מוסיפין הבל בקדרה הטמונה בהם והרי היא כטמונה בדבר המוסיף הבל ... אפילו אם אינה נוגעת בגחלים כלל, כגון שיושבת על גבי כסא של ברזל או שתלויה על גבי אבנים...

והוא שלא תהא הקדרה נוגעת בגחלים. אבל אם היא יושבת על גבי גחלים אף אם היא מגולה לגמרי, יש אוסרים, לפי שזהו כמטמין בדבר המוסיף הבל, כיון שאף הקדרה נוגעת בגחלים והם מעלים ומוסיפים בה הבל. ויש אומרים שכל שהקדרה מגולה למעלה, אין זו הטמנה ... וכן המנהג.

קונטרס אחרון שם ס"ק ב

באמת הדבר תלוי במחלוקת שבריש פ"ד ... מה שכתב הר"ן בריש פ"ג לאסור על גבי גחלים, היינו לפי דעת המתירין היכא דמיפסקא אוירא.

מהדורא בתרא לסי' רנז

ד"ה עיין רשב"א: וסבירא להו לגאונים, דהא דאמר ר' זירא קופה שטמן בה הוא לרבותא, לאשמועינן שאין הקופה מפסקת כמו אוירא.

ד"ה וגם סי' התרומה: דסבירא להו דאיסור דבר המוסיף הוא כשעיקר ההטמנה הוא בדבר המוסיף, לאפוקי גחלים מועטים סביב הקדרה ותחתיה לא מיקרי עיקר ... ואפשר דתלי בהטמנת רוב הקדרה. ועכ"פ אין פיה מגולה מדבר המוסיף מועיל כלום ... והטעם שכיון שכל צדדיה או רובן ככולן טמונים בדבר המוסיף, מיקרי עיקר ההטמנה בדבר המוסיף, גם אם פיה מכוסה בדבר שאינו אפילו מעמיד, אלא ככל כיסוי קדרות, וכן הקרקע מלמטה, משום שהצדדים הם הרוב ועיקר.

שם: אלא דרמ"א אפשר דסבירא ליה דגם בדבר המוסיף תלוי בהטמנת פיה דוקא. ומכל מקום זה אינו מוכרח בלשונו.

ד"ה ולא דמי לבשר: וגם אם מתכוין להחם, יש לומר דליכא הכירא במילתא מאחר דאורחיה גם כן לשמור.